

ÂŞIK VEYSEL'İN GÖNÜL GÖZÜNDE AÇAN ÇİÇEKLER

Flowers That Bloom in Âşık Veysel's Heart's Eye

Doç. Dr. Seher ATMACA

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Müzik Bölümü, Müzik Anasanat Dalı, Kahramanmaraş, Türkiye.
zseher@gmail.com

Araştırma Makalesi/Research Article

Geliş/Received

30.01.2025

Kabul/Accepted

28.06.2025

Öz

Âşık Veysel, Yunus Emre, Karacaoğlu, Pir Sultan Abdal, Dertli, Ruhsatî'den sonra âşık edebiyatının kuşkusuz en önemli temsilcileri arasında gösterilmiştir. 25 Ekim 1894 tarihinde Şarkışla'da başlayan dünya yolculuğu 21 Mart 1973 de Sivas'ta son bulmuştur. Çocuk yaşta çiçek hastalığına yakalanarak gözlerini kaybetmiştir. Âşığın toplum tarafından tanınmaya başlamasında 1930 yılında Sivas Maarif (Millî Eğitim) Müdürü Ahmet Kutsi Tecer'in yanı sıra edebiyat öğretmeni Vehbi Cem Aşkun ve müzik öğretmeni Muzaffer Sarısözen'in katkıları yadsınmaz. Veysel 1933 yılında yazmış olduğu Atatürk Destanı'nı Ankara'ya giderek Atatürk'ün huzurunda okumak ister ama buna muvaffak olamaz. Destan, dönemin Hâkimiyet-i Milliye gazetesinde yayınlandıktan sonra âşık gittiği şehirlerde itibar görmeye başlamış, birçok sanatçı ve şair ziyaretine gelerek onunla tanışmış türkülerinin plaklara okuma teklifinde bulunmuştur. Fikret Kızılok, Bedri Rahmi Eyüpoğlu, Ümit Yaşar Oğuzcan'ın öncülüğünde onlarca sanatçı Âşık Veysel'in ülke genelinde tanınmasına katkı sağlamışlardır. Âşık Veysel'in dünyaya kapanan gözünün yerini gönül gözü almış, bir insanın çıplak gözle görüp anlattıklarını o gönül gözü ile görerek anlatmıştır. Âşık Veysel gerek yaşadığı dönemde gerekse öldükten sonra şöhretini koruyan bir kültür hazinemiz olarak hâlâ aramızda yaşamaktadır. Bu çalışmada çiçek hastalığından gözlerini kaybeden âşığın, gönül gözüyle çiçekleri görmeğe başlaması ve türkülerinde çiçeklere nasıl yer verdiği üzerinde durmaya çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Âşık Veysel, körlük, destan, türkü, çiçek.

Abstract

After Âşık Veysel, Yunus Emre, Karacaoğlu, Pir Sultan Abdal, Dertli, Ruhsatî, it is among the most important countries of Âşık literature. Her world journey, which started in Şarkışla on October 25, 1894, ended in Sivas on March 21, 1973. She lost her eyesight due to smallpox when she was a child. The contributions of Sivas National Education Director Ahmet Kutsi Tecer, literature teacher Vehbi Cem Aşkun and music teacher Muzaffer Sarısözen, as well as the poet's contributions to the recognition of the minstrel by the society in 1930, cannot be denied. Veysel wanted to go to Ankara and read the Atatürk Epic, which she wrote in 1933, in the presence of Atatürk, but she could not succeed in doing so. After the epic was published in the Hâkimiyet-i Milliye newspaper of the time, the bard began to gain respect in the cities she visited, and many artists and poets came to visit her, met her and offered to sing their folk songs on records. Under the leadership of Fikret Kızılok, Bedri Rahmi Eyüpoğlu, Ümit Yaşar Oğuzcan, dozens of artists contributed to Âşık Veysel's recognition throughout the country. Âşık Veysel's eyes closed to the world were replaced by the eye of his heart, and he told what a person sees and tells with the naked eye, by seeing it with the eye of his heart. Âşık Veysel still lives among us as a cultural treasure that preserved her fame both during her lifetime and after her death. In this study, we will try to focus on how the bard who lost her eyesight due to smallpox started to see flowers with the eyes of her heart and how she included flowers in her folk songs.

Keywords: Âşık Veysel, blindness, epic, song, flower.

Atıf/Citation: Atmaca, S. (2025). Âşık Veysel'in gönül gözünde açan çiçekler. *International Journal of Filologia*, 8(13), 14-23.

Giriş

Türküler, sözlü kültürün gelecek kuşaklara aktarılmasında önemli bir görev üstlenmiştir. Önceleri kulaktan kulağa aktarılarak Türk dünyasına yayılan türkülerimiz, zaman içinde derlenip toparlanıp kayıt altına alınarak muhafaza edilmeye başlanmıştır. Türk halk müziğinin yapı taşlarının oluşmasında özellikle Cumhuriyetin kuruluşu ile birlikte geniş bir alan taraması yapılarak türkülerin kayıt altına alınması çok önemli bir çalışma olmuştur. Mahmut Ragıp Gazimihal, Ahmet Adnan Saygun, Ulvi Cemal Erkin, Halil Bedii Yönetken, Nurullah Taşkıran, Rıza Yetişen, Muzaffer Sarısözen, Yücel Paşmakçı vb. türkülerle gönül vermiş türkü sevdalısı ve bestekârlar yapmış oldukları bu çalışmalarla halk müziğinin gelecek kuşaklara aktarılmasında öncülük etmişlerdir.

Âşıklar, ağıtlar, ninniler, mâniler ve halk hikâyelerinden aldıkları ilhamla saz eşliğinde ahenkli bir sesle birlikte insanların duygularına tercüman olarak önce sözü kulaktan kulağa aktarmışlar daha sonra da bu alanda kaynak kişiler arasında yer almışlardır.

Diğer sanat dalları arasında müzik; tarihin her döneminde kendini yenileyerek devam edegelen bir sanat dalı olmuş ve olmaya da devam etmektedir. Birçok sanat dalı görsel kültür içerisinde değerlendirilirken müzik daha çok işitseldir. Bundan dolayı türküler hem icra edildiği zamana hem de geleceğe hitap etme özelliğine sahiptir. Türküler bu özelliği sayesinde teşekkül ettikleri kültüre dair önemli izler taşımaktadırlar. Türkülerin içerik çözümlemesi kültürel dokuya ilişkin önemli detayların tespit edilmesine katkı sağlayacaktır.

Tarihten günümüz âşıklarına kadar bütün bu gelenek içerisinde icra edilen türkülerin birçoğu çağın ruhuna adapte olarak varlıklarını sürdürmüştür. Âşıklar yaşadıkları dönemlerde, şölenlerde, toylarda, toplumların hem eğitilmesi hem de eğlendirilmesinde öncü roller üstlenmişlerdir. Hem dilimizin gelişmesi hem de toplumsal kaynaşmamıza vesile olması bakımından âşıkların kültürümüze katkıları inkâr edilemez. Zaman içinde birbirlerini etkileyen âşıklar, kendilerinden sonra gelecek âşıklara da ilham olmuş geleneğin sürdürülmesine katkıda bulunmuşlardır.

Dede Korkut'tan Âşık Veysel'e kadar âşık edebiyatına hizmet etmiş binlerce âşık/ozan/halk şairi gelip geçmiştir. Her birinin kendine has, üslup, tavır, ses ve düşünce yapısı olmuş, her biri diğerinden farklı bir şekilde Türk kültürünün gelecek kuşaklara aktarılmasında görev üslenmiştir. Onlarla gönül dünyamız şekillenmiş, onların türküleri ve şiirleri ile Türkçe yaşatılıp gürbüzleştirilerek gelecek kuşaklara armağan edilmiştir. Yunus Emre, Karacaoğlu, Dertli, Erzurumlu Emrah, Âşık Şenlik, Sümmanî, Reyhanî, Murat Çobanoğlu, Şeref Taşlıova vb. Türk diline ve Türk kültürüne hizmet edenler arasında Âşık Veysel önemli bir yere oturtulmuştur. Âşık Veysel'e verilen bu önem biraz da onun âmâ olduğu hâlde kaderine küsmeyip, gören gözlerden daha iyi bir gönül gözüne sahip olarak bizleri türkülerle çağırması ve âmâlığını dert etmeyerek, dışarıdaki doğayı içine taşıyarak duru bir Türkçe ile insanımızı türkü pınarından kana kana içmeye çağırması olmuştur.

Âşık Veysel, Cumhuriyetten günümüze armağan kalmış türküleri ile milyonların gönlüne taht kurmuş en önemli âşıklarımız arasında yaşamaya ve yaşatılmaya devam etmektedir. Âşık Veysel'i daha önce yaşamış âşıklardan ayıran en önemli özellik ise onun daha çocuk yaşlarda gözlerini kaybettiği hâlde hayata tutunarak normal gözle görülen her şeyi gönül gözü ile görerek âdeta türküyü kanatlandırmış, toplumun bütün kesimleri tarafından sevilen, sayılan bir âşık olmasıdır.

Âşık Veysel'in birbirinden güzel onlarca türküsü vardır ve her biri ayrı bir insanın gönlünde karşılık bulmuştur. Bu çalışmamızda Veysel'in türkülerinde geçen hem çiçek isimleri hem de Sivas'ta başlayıp, Ankara'ya uzanan daha sonra da Köy Enstitülerinde dersler vererek toplumda halk müziğini/türküleri sevenlerin gönül dünyalarına nasıl dokunduğu ve bu çileli *uzun ince* hayat yolculuğunu inceleyeceğiz. Bu vesile ile meşakkatli ömür yolculuğu ile hem yaşadığı yıllarda hem de öldükten sonra hâlâ gönüllerde nasıl yaşamaya devam ettiği üzerinde durmaya çalışacağız.

Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar

Âşık Veysel ile ilgili yapılan çalışmalar irdelenmiş, âşıklık serüveninde yaşamış olduğu zorluklarla birlikte özellikle Ahmet Kutsi Tecer ile tanışmasıyla birlikte önüne yeni kapılar açıldığı, gezici âşık olarak başlamış olduğu bu yolculuk sonunda yirminci yüzyılın en önemli âşığı olarak kabul gördüğü

ele alınmıştır. Bu çalışmada Âşık Veysel'i diğer âşıklardan ayıran diğer âşıkların bizzat görerek tasvir ettiği tabiatı gönül gözü ile görerek, okuyanı, dinleyeni tabiatı bir yolculuğa çıkararak toprakla insan ilişkisinin birbirlerine ne denli bağlı olduğu hususu üzerinde durulmuştur.

Âşık Veysel'in Cumhuriyetin 10. Yılı münasebeti ile kaleme almış olduğu bizzat Mustafa Kemal Atatürk'ün huzurunda okumak istediği dönemin şartlarında bu görüşmenin mümkün olmamasından sonra Cumhuriyet Destanı başlıklı şiiri Hâkimiyet-i Milliye'de yayınlanması ile birlikte ülke genelinde nasıl tanınmaya başladığının izi sürülmüştür. Âşık Veysel'i diğer âşıklardan ayıran bir başka özellik ise, başta o yıllarda Sivas'ta bulunan Ahmet Kutsi Tecer, Vehbi Cem Aşkun ve Muzaffer Sarısözen'in onun görmeyen gözü olmaları ile birlikte ülke genelinde tanınmaya başlandığı tespit edilmiştir.

Çalışmada Âşık Veysel'in şiirleri ve türkülerinde yer alan içinde çiçek geçen kelimelerden yola çıkılarak onun gönül coğrafyasında hangi çiçeklerin yetiştiği incelenmiştir. Bu alanda daha önce yapılmış çalışmalar, yayınlanan kitaplar, plaklar ve kasetlere okunmuş türkülerden istifade edilmiştir. Onun yedi yaşında gözlerini kaybetmesi ile birlikte âşıklık serüveni boyunca yaşamış olduğu zorluklarla birlikte Veysel'in gençlik döneminde o yıllarda Sivas'ta bulunan Ahmet Kutsi Tecer, Vehbi Cem Aşkun ve Muzaffer Sarısözen tarafından keşfedilmiş ve onların da teşvikiyle Cumhuriyetin 10. Yılı münasebeti ile Cumhuriyet Destanı başlıklı şiirini Atatürk'ün huzurunda okumak istemiştir. Söz konusu şiirin daha sonra Hâkimiyet-i Milliye'de yayınlanması ile birlikte ülke genelinde nasıl tanınmaya başladığının izi sürülmüştür. Ayrıca bu çalışmada Âşık Veysel'i diğer âşıklardan ayıran diğer âşıkların bizzat görerek tasvir ettiği tabiatı gönül gözü ile görerek, okuyanı, dinleyeni tabiatı bir yolculuğa çıkararak toprakla insan ilişkisinin birbirlerine ne denli bağlı olduğu hususu üzerinde durulmuştur.

Âşık Veysel'in türkülerinde geçen kavramlar üzerine çeşitli çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Çeribaş (2011), Âşık Veysel'in duygu ve düşünce dünyasında "toprak" kavramını nasıl ele aldığını incelemiştir. Âşık Veysel'in "toprak" kavramını tasavvufi bir yönüyle ele aldığını ifade ederek, diğer tasavvuf ehli düşünür, yazar ve şairlerle bağlantı kurmuştur.

1. Yöntem

Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. "Doküman analizi, belirli bir amaç doğrultusunda ilgili kaynakların tespiti, incelenmesi, notlandırılması ve değerlendirilmesini içeren sistematik bir süreçtir" (Karasar, 2005). Bowen (2009), doküman analizini, çeşitli yazılı ve dijital materyallerin sistematik olarak incelenmesi süreci olarak tanımlar. Bu çalışmada Âşık Veysel'in bütün şiirleri, türküler taranmış ve içinde çiçek geçen sözcüklerden yola çıkılarak âşığın gönül dünyasında çiçeklerin nasıl yer aldığı incelenmiştir.

2. Bulgular

Verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular aşağıda yan başlıklar halinde sunulmuştur.

2.1. Âşık Veysel'in Âşıklık Serüveni

Her meslekte âşıklık sanatında da bir çıraklık, kalfalık dönemi olduğu gibi âşık olmaya karar veren âşık adayının da mutlaka bir usta yanında çıraklığa başlayarak bu yola çıktığı bilinmektedir. Âşıklık sanatına ilgi duyanlar, bir usta yanında yetişmeyen, usta malı türküler söyledikten sonra ustasının icazetiyle toylara ve meclislere çıkmadan, tedrisattan geçmeden, yalnızca kendi söylemlerine dayanarak kimseyi âşık olarak kabul etmemiştir. Her meslek nasıl ki bir usta tarafından öğrenilmiş ve sonrasında usta-çırak ilişkisi süreci içerisinde bu mesleğin incelikleri çırağa aktarılmışsa bu durum âşıklar için de genellikle geçerli olmuştur. Boratav'a göre (1969, s. 22) Dede Korkut'tan günümüze âşıklar türkülerini, deyişlerini saz eşliğinde bir makam ya da hava üzerinde söylemişlerdir. Bundan dolayı da saz âşıklık geleneğinin en önemli müzik aleti olarak kabul edilmiştir.

Âşıklar maharetlerinin çoğunu çırağı oldukları ustalarından almış, ondan sonra da ustasından aldığı derslerin üzerine kendileri ne kadar koyabilirlerse sanatında o derece başarılı olmuşlardır. Bundan dolayı âşıkların yetişmelerinde usta çırak ilişkisi önemlidir. Usta âşık, çırağını belli bir seviyeye getirmeden önce onun sağda solda çalıp söylemesine müsaade etmediği gibi çırağın da böyle bir hevese kapılmasını doğru bulmamıştır. Çırağın, belli bir seviyeye gelse bile ustasına saygıda kusur etmeyerek onun izni olmadan kendi kendine çıkıp söylemesi üslupsuzluk sayılmıştır. Âşıklık yolunda

ilerlemek isteyen bir çırağın mutlaka usta bir âşıktan eğitim alması gerektiği bu eğitim sürecinde çırağın, çoğunlukla usta malı ezgi ve şiirlerden istifade ettiğini bilinmektedir. “Türk kültüründe âşık tarzı şiir geleneği önemli bir yer tutmaktadır. Bu gelenekte Türkistan’dan Anadolu’ya kadar sayısız âşıklar yetişmiş, yetişmeye de devam etmektedir. Bu âşıklar içerisinde herkes tarafından tanınan pek çok âşık vardır bunlardan biri de hiç şüphesiz Âşık Veysel’dir” (Bakırcı: 2024, s. 1). Veysel, gözleri görmeyen, okuma yazma bilmeyen tamamen doğaçlama (irticalen) söyleyen bir âşıktır. Şakalar & Gürel’e göre (2023, s. 486) âşıkların en önemli özelliklerinden birisi herhangi bir hazırlık yapmadan şiir söylemeleri ve o şiirlere uygun ezgiler üretmeleridir. Âşık Veysel âşıklık geleneğinde önemli bir konuma sahip olduğu gibi aynı zamanda Türk halk müziğine ve şiirine de büyük katkılar sunmuştur. Âşık Veysel’i diğer âşıklardan ayıran en önemli özelliklerden birisi geleneksel şiir ve müzik ifadelerine yeni yaklaşımlar sunmasıdır. Bu açıdan bakıldığında Âşık Veysel’in şiirsel-müzikal tarzı ve gelenekleri araştırmacılar için özel bir alan açmıştır; onun şiirleri, türküleri üzerine çalışmalar artarak devam etmektedir.

Osmanlı İmparatorluğunun parçalanma dönemine girdiği 1894 yılında Sivas’ın Şarkışla ilçesine bağlı Sivrialan köyünde doğan Âşık Veysel, Çanakkale ve Kurtuluş Savaşına katılamamanın hüznünü yaşadığı gibi Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşuna da şahitlik etmiş bir âşıktır. Küçük yaşlarda geçirmiş olduğu çiçek hastalığı yüzünden önce gözünün birini daha sonra da diğerini kaybetmiştir. Bu olayı Âşık Veysel şöyle anlatır:

“Çiçeği, yatmadan evvel anam güzel bir entari dikmişti; onu giyerek beni seven Muhsine kadına göstermeye gitmiştim. O gün çamurlu bir gündü, eve dönerken ayağım kayarak düştüm. Bir daha kalkamadım. Sol gözüm çiçek beyi çıktı. Sağ gözüm de solun zorundan olacak, perde indi. O gündür bugündür dünya başıma zindan” (Tecer, 1944, s. 86).

Ülkemizde özellikle kırsal kesimlerde köylerde yaşayan insanlara bir de lakap (takma isim) takıldığı bilinmektedir. Bu lakapların biraz da yöre halkının o kişinin eksi artı meziyetleri de göz önünde bulundurularak bir şeye benzetilerek ya da bir sülale adı ön ek kullanarak verildiği bilinmektedir. Bu tamamen orada yaşayan insanlar tarafından diğer insanlardan seçilsin diye yakıştırılan ek ad olarak kullanılmıştır. Veysel, gözünü kaybettikten sonra civarda uzun müddet “*Kör Veysel*” olarak anılır. *Buna bir zaman sonra kendisi de alışır. “Kör diyenlere kızardım eskiden. Alıştık artık, hiç geliyor bana. Ben kör olmasaydım, çoban olurum. Kör oldum, Veysel odum”* (Kaya, 2011, s. 24).

Hız. Muhammed tarafından söylendiği bilinen *Allah bir kapıyı kaparsa bin kapıyı açar* sözü insanın ruh ve gönül dünyasında umutsuzluğa kapılmaması gerektiğini vurgulamaktadır. İşte bu inanç ve azim sayesinde insan umutsuzluğu umuda çevirerek pozitif düşünmeyle hareket etmek bilinciyle donatılmıştır. Âşık Veysel, dünyayı tanımaya yarayan göz penceresinin kapanması iç dünyasına açılan gönül penceresinde bakmaya başlaması ile sazi ve toprağı kendine dost edinerek hayata bağlanmıştır. Âşık Veysel’in gözlerini kaybettiği zamanlarda savaşlar yüzünden ülkede yaşanan nüfus azlığı birçok sorunun ortaya çıkmasına da sebep olmuştur. Erkek nüfusun azlığı, yaşanan yoksulluk problemi ve hayat şartlarındaki zorluklar birçok insanı etkilemiş, bu dönemde Âşık Veysel’in yaşam şartları daha da güçleşmiştir.

Kırsal bölgelerde yaşayarak geçimlerini çiftçilikle karşılayan aileler, ne kadar çocuğu varsa işlerinin de ona göre kolaylaşacağı, birlik beraberliklerinin o derece sağlam olacağı düşüncesinden hareket ettiklerinden o zamanlar doğum oranlarının şehirlere göre daha fazla olduğu bilinmektedir. Âşık Veysel de altı çocuklu bir ailenin beşinci çocuğu olarak dünyaya gelir. Yedi yaşında gözlerini kaybedince annesi Gülizar, babası Karaca Ahmet, kendine bir meşgale edinsin düşüncesi ile ona bir saz alır ve böylece meşakkatli yolculuğunda âşık olma arzusunun ilk adımı atılmış olur. Âşık Veysel’in babası, her ne kadar saz çalıp türkü söylemesini bilmese de, bölgede almış olduğu kültürle yoğrulmuş halk âşıklarından haberdar olan ve birçoğunun şiirlerini ezbere bilen bir insan olması, Veysel’in ufkunun açılmasına vesile olmuş ve onun yetişmesine zemin hazırlamıştır.

Yavuz Bülent Bâkiler, bu olayı Veysel’in dilinden şöyle anlatır:

“On yaşıma girdiğim zaman, biraz oyalanmam için, biraz teselli bulmam için, babam Ortaköy’deki Mustafa Abdal Tekkesi’nde bana kırık bir saz aldı. Kendisi saz çalmasını

bilmezdi. Şiir yazamazdı. Ama bazı halk şairlerimizin şiirlerini ezbere söylerdi. Babamın bana ezberlettiği ilk şiir Kul Âbdal mahlaslı bir şairimize ait” (Bakiler, 1989, s. 6).

Okuma yazması olmayıp üstüne bir da âmâ olan Veysel'in, ezberlemiş olduğu şiirden aldığı ilham ve kendine öz güveni neticesinde, gönül gözü yavaş yavaş açılmaya başlamıştır. Kendi kendine hayata tutunmaya başlayan Veysel'in bu durumunu gören babası artık onun bir usta yanına çırak olarak verilmesi gereği düşünülür ve Veysel'i aynı zamanda âşık olan bir arkadaşının yanına çırak olarak verir.

“İlk saz derslerini babasının arkadaşı olan Divriği'nin köylerinden Çamışlılı Ali Ağa'dan (Âşık Alâ) almış. Kendini de iyice saza vermiş; usta malı şiirlerden çalıp söylemeye başlamış. Karanlık dünyasını aydınlatan ozanlar dünyasıyla Çarmışlılı Ali tanıştıyor daha çok Veysel'i. Pir Sultan Abdal, Karacaoğlu, Dertli, Rûhsatı gibi usta ozanların dünyalarıyla tanışıyor böylece” (Turan vd., 1999, s. 12).

Âşıklar ya ustaları ile birlikte âşıkların arasına katılıp tanınmaya başlar ya da onlardaki âşıklık istidadını keşfeden birileri tarafından elinden tutularak kendilerine bir alan açılır. Âşık Veysel'in babası da oğlundaki bu istidadı fark eder. Veysel, kendisine sunulan bu imkânı iyi değerlendirmek için canla başla çalışmaya başlar. Yaklaşık kırk yaşına kadar kendi kendine çalıp söyleyen Âşık Veysel'in bir âşık olarak keşfedilmesi ise Ahmet Kutsi Tecer, Vehbi Cem Aşkun ve Muzaffer Sarısözen'in Sivas'ta görev yaptığı yıllarda gerçekleşmiştir.

Kuşkusuz her insanın doğup büyüdüğü ya da belli bir zaman diliminde yaşamış olduğu şehirlere bir vefa borcu vardır. Bu borcu ne zaman ne şekilde ödeyeceğini ise zaman tayin eder. Ahmet Kutsi Tecer, Vehbi Cem Aşkun ve Muzaffer Sarısözen'in, ekmeğini yiyip suyunu içtikleri, havasını soludukları Sivas'a vefa borçlarından birisinin Âşık Veysel olduğu yadsınamaz. Birbirinden değerli bu aydın insanlar olmasaydı belki de Âşık Veysel hâlâ köyünde kendi kendine çalıp söyleyen sadece yaşadığı bölgelerde tanınan bir âşık olacak kalacaktı. Bu üçlünün gayretleri sayesinde Sivas'ta âşıklar için yeni bir devir başlamış, bu üç aydının gayretleri ile ilk defa Sivas'ta Âşıklar Bayramı düzenlenmiştir. Doğan Kaya'nın (2011, s. 41) anlattığına göre o dönemde Sivas'ta yaşayan usta âşıklardan Revanî, Meslekî, Yarım Ali, Talibî, Yusuf, Sanatî Ali gibi usta âşıklar da bu bayramda âşıklık sanatlarını icra ederler. Toplum tarafından oldukça yoğun ilgi gören bu etkinlik üç gün sürer. O dönemde Sivas'ta İl Maarif (Eğitim) müdürlüğü yapan öğretmen, şair ve daha sonraki yıllarda milletvekilli olan Ahmet Kutsi Tecer, etkinliğe katılan âşıklara “Halk Şairi” olduklarını kanıtlayacak bir belge verir. Bundan sonra da Âşık Veysel'in gittiği şehirlerde bu belge sayesinde sıkıntı yaşamadan meclislerde kahvelerde sanatını icra etmesinin önü açılır. Âşık Veysel, kendine olan bu öz güvenin vermiş olduğu azimle Cumhuriyetin 10. Yılı için bir şiir kaleme alır ve bu şiiri bizzat Atatürk'ün huzurunda okumak için zorlu kış şartlarında Ankara'ya gider. Atatürk sevgisi ile dolu Âşık Veysel'in, çetin kış şartlarında Sivas'tan Ankara'ya geldiği üstü başı yırtık bir elbiseyle şehre giremeyeceği bahanesiyle hakaretlere maruz kaldığı ve Ulus meydanında zabıtalardan tarafından sazının kırılarak tartaklandığı da bilinmektedir.

Âşık Veysel, söz konusu bu olayı kendi dilinden şöyle anlatılmaktadır.

“Hakimiyet-i Milliye matbaasına gittik. Destanı okuyunca beğendiler, fotoğrafımı çektiler, gazeteye bastılar. Hani bizim maksadımız Ata'nın gözüne çarpar mı, diye düşünüyoruz. Atatürk çağırmadı ama gazetede şiirle fotoğraf çıktığı gün, köylü elbisemize bir gün önce rağbet etmeyen polisler, elimize sarılmaya kalkıştılar” (Makal, 1993, s. 25).

Âşık Veysel'in bu şiirinin gazetede yayınlanması, ülke genelinde tanınmasına ve ilgi odağı hâline gelmesine sebep olur. Bu tanınırlık ayrıca Âşık Veysel'e bir öz güven kazandırır. Ali Yakıcı'ya göre (2023, s. 39) Ahmet Kutsi Tecer, Âşık Veysel'e verdiği halk şairliği belgesiyle onun serbestçe sazını çalıp türküsünü söylemesine yol açmış, âdeta rüyasında âşıklık badesini içmesini sağlayan pir misali telinin ve dilinin çözülmesini sağlamıştır. Bununla da kalmayan o zamanlarda Ankara'da üniversitede görevli olan Ahmet Kutsi Tecer, Âşık Veysel'i öğrencileri ile buluşturur. Âşık Veysel bu vesile ile Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinde halk edebiyatı derslerine sanatçı olarak katılmış, öğrencilerin halk şiiriyle yakından tanışmasına, eksiklerini gidermesine ve kendi eserlerini söylemeye başlayan bir usta âşık olmasına rehberlik etmiştir.

Turan Karataş'a göre (2002, s. 688-695) Âşık Veysel, sadece kendi bölgesinde kalmayıp adım adım gezdiği ve âdeta karış karış bildiği doğup büyüdüğü toprakları değil, bütün bir memleket sathını şiirine karmış, Anadolu ruhunu şiirinin iç dinamikleriyle harmanlamıştır. Âşık Veysel, almış olduğu "Halk Şairi" belgesi ile de Adana, Adapazarı, Afyon, Balıkesir, Bursa, Çankırı, Çorum, Denizli, Eskişehir, Gaziantep, Kastamonu, Kayseri, Kırşehir, Konya, Malatya, Manisa, Mersin, Nevşehir, Niğde, Tokat, Yozgat, Zonguldak vb. illeri dolaşarak âşıklık sanatını icra etmiştir. Veysel'in, bu yerli duruşu toplumun her kesiminde karşılık bulmuş bundan dolayı da sevilen sayılan bir sanatçı olmasına vesile olmuştur.

Cumhuriyet kurulduktan sonra özellikle taşrada yaşayan insanların önünü açarak onlara yol gösterecek "âkil insan" diyebileceğimiz nitelikteki kişilerin yetişmesi için Köy Enstitüleri kurulmuş ve çeşitli şehirlerde eğitim ve öğretime açılmıştır. Yeni devletin inşası için çaba sarf edenler Âşık Veysel'i de devlet eli ile çağırarak öğrencilere hizmet sunması için görevlendirmiştir. Âşık Veysel de kendisine verilen vazifeyi devlet görevi gibi kabullenmiştir. "1942-1944 yılları arasında Ahmet Kutsi Tecer'in aracılığı ile Arifiye, Hasanoğlu Çifteler Kastamonu Yıldızeli ve Akpınar Köy Enstitülerinde halk türküsü öğretmenliği yapan Âşık Veysel Şatıroğlu'nun şiirleri önce halkevleri adına çıkarılmakta olan ülke dergisinde yayınlanmıştır." (Köprülü, 1974, s. 27) Bu vesile ile Âşık Veysel'in ülke genelinde hem tanınırlığı hem de türküleri dilden dile dolaşmaya başlamıştır. Günümüzde eskisi kadar rağbet görmese de yüzlerce âşığın bugüne armağan olarak bıraktığı türküler yaşamaya devam etmektedir. Bundan dolayı da:

"Türk toplumlarında halk ozanları (âşıklar), halkın eğiticisi, aydınlatıcısı, yol göstericisi olma özelliğini uzun yıllardır sürdürmekte; toplumun çocukları ve yetişkinlerinin ülküsel insan modeline uygun olarak eğitim almasına katkı sağlamaktadır. Türkiye'de yirminci yüzyılın en büyük halk ozanlarından olan Âşık Veysel Şatıroğlu, Dede Korkut geleneğini, Anadolu'da yaşatmış sazıyla, sözüyle toplumun aranan bir sesi olmuştur" (Kutluhan, 2013, s. 28).

2.2. Âşık Veysel'in Toplum Tarafından Bilinen En Önemli Türküleri

Sanatçıların hayatları boyunca meydana getirdiği eserler kendilerine göre birbirinden değerli eserlerdir. Sanatçı birini öteleyip diğerini öne çıkarma düşüncesi taşımaz. Her eser sanatçının çocuğu gibidir, her birinin sevgisi, saygısı, değeri farklıdır. Bazı sanatçılar yaşadıkları dönemde yakaladıkları şöhreti, öldükten sonra kaybederler. Bazı sanatçılar ise hem yaşadığı dönemde hem de öldükten sonra yaşamaya devam ederler. Bu açıdan baktığımızda Karacaoğlu'dan sonra türküleri ile yaşamaya devam eden âşıklar arasında Âşık Veysel'e ayrı bir parantez açmak gerekir.

Bir türkünün toplum tarafından çok sevilmesinin bir nedeni de insanların o türküde kendilerini bulmaları ve ilk söyleyenden son söyleyene kadar türkünün söz ve müziğinden etkilenerek âdeta kendi eseri gibi sahiplenmeleridir. Her insanın yaşadığı coğrafyanın sınırları vardır ancak gönül coğrafyasının sınırları hiçbir zaman belirlenememiştir. Âşık Veysel, her ne kadar Cumhuriyet Destanı şiiri ile tanınmaya başlamış olsa da 1969 yılında söylemiş olduğu *Kara Toprak* türküsü ile âşıklık sanatında zirveye çıkmıştır. Armağan Coşkun Elçi, Âşık Veysel'in ilk kez İstanbul Radyosu'nda *Mecnunum Leylâmu Gördüm* adlı türküyü seslendirdiğini; hangi tarihte okunduğu bilinmeyen bu türkünün Atatürk tarafından da dinlendiğini; bu nedenle Atatürk'ün Veysel'i merak ederek tanışmak istediğini, ancak kendisine ulaşamadığını ifade etmektedir (2009, s. 191).

Âşık Veysel hayatı boyunca bestelediği ve Kaynak kişisi olduğu 207 (www.turkudostlari.net) eser vermiştir. Günümüzde bile hâlâ dillerden düşmeyen *Kara Toprak*, *Beni Hor Görme Kardeşim*, *Çırpınıp İçinde Döndüğüm Deniz*, *Dostlar Beni Hatırlasın*, *Güzelliğin On Para Etmez*, *Mecnun'um Leylâmu Gördüm*, *Uzun İnce Bir Yoldaşım*, *Yeni Mektup Aldım Gül Yüzlü Yardan* isimli türküleri önemli yer tutmaktadır.

2.3. Âşık Veysel'in Türkülerinde Çiçek Teması

Âşık Veysel'in çocukluğunda yakalanmış olduğu çiçek hastalığı nedeniyle yedi yaşında gözlerini kaybetmesi neticesinde ömrü boyunca gözleri dış dünyanın aydınlığına kapanmış, âşık iç dünyasına açılan bir pencereden dünyaya bakmıştır. Sinan Cereyan'a göre (2023, s. 243) tabiata âşık olan Veysel şiirlerindeki çiçekleri özellikle güzelliklerin bir simgesi olarak kullanmak suretiyle insani duyguların

çiçekle nasıl ifade edilmesi gerektiğini anlatmıştır. Çiçekler, hayatın kısa ve fani oluşunu simgelerken aynı zamanda güzellik, sevgi, umut ve huzur gibi duyguları da ifade etmektedir. Âşık Veysel'in "Çiğdem Der ki" adlı şiiri, çiçek temasını ele alan şiirlerinden biridir. Veysel'in, söz konusu şiirinde yer verdiği çiçekler; klasik şiirimiz başta olmak üzere halk şiirimizi ve türkülerimizi süslemektedir. Çiçek; sevgi, umut, neşe, saflık gibi duyguların sembolü, sevdiklerimize duygularımızı ifade etmenin en güzel yoludur. Bir çiçeğin elden ele dolaşmasıyla birlikte sevgi yayılır, umut yeşerir, gönüller birbirine açılan, uzanan köprüler gibi olur.

Âşık Veysel, gerek köyünde olsun gerekse âşık olarak gezdiği şehirlerde âmâ olmasının vermiş olduğu dertler çoğu zaman türkülerine de yansımış, bir bakıma dertlerle demlenmiş bir âşıktır. Bu dertler zaman içinde Âşık Veysel'i olgunlaştırır. Bu olgunluğun neticesinde "Yaşadığı zorluklara rağmen yaşama sevincini canlı tutan ve sürekli yeni eserler üreten kişiliğiyle sonraki yüzyıllarda da adından söz ettirmiş ve birçok çalışmaya da konu olmuştur" (Demirel & Batmaz (2024, s.1532) Âşık Veysel, bazen bir türkü ile tabiatı daha yakından tanıtmaya çalışır Ela çiğdemden bahsederken bu çiğdemden diğer çiğdemler arasında en güzeli olduğunu, lalenin (ters lale/ağlayan gelin) acısını, nevrusun nazlı güzelliğini, sümbülün uzun boyluluğunu ve her birinin birbirinden âlâ olduğunu anlatmaktadır. Avcı, Âşık Veysel'in şiirlerinde çiçek isimlerinin geçtiği 53 şiir tespit edildiğini belirten araştırmacı, bu şiirlerde yer alan çiçek türleri arasında gül, menekşe, sümbül, çiğdem, lale, sarmaşık ve zambak bulunduğunu ifade etmektedir. Ayrıca, Âşık Veysel'in şiirlerinde en sık kullandığı çiçeğin gül olduğu vurgulanmaktadır (2024, s. 8).

Şairler, yazarlar, âşıklar, doğayı tasvir ederken duygularını en güzel şekilde ifade etmek için çiçekleri şiirlerine, yazılarına, sözlerine motif gibi işleyerek içlerindeki doğa sevgisini bir şekilde dışa vurmuş olurlar. Bundan dolayı dünyadaki bütün insanlarla ortak bir duygudaşlık kurma kapısının anahtarı çiçekler olmuştur. Tabiatın da elbette kendine özgü bir dili vardır ama insanlar çiçeklere bir anlam yükleyerek aralarındaki sevgi bağlarını güçlü tutmaya çalışırlar. İnsanoğlu her çiçeğe bir isim koymuştur. Çiçekler, çağırıldıklarında gelmemişler ama onların zarafeti dili en güzel kelimelerle kurulan cümlelerle yazılmış davet mektupları gibi kabul görmüştür.

Şair, Ümit Yaşar Oğuzcan'ın hazırlamış olduğu *Âşık Veysel Dostlar Beni Hatırlasın* kitabında taradığımız yüzlerce şiir arasında Veysel'in gönül topraklarında açan rengiyle, kokusuyla birbirinden farklı onlarca çiçek bulunmaktadır.

"Aslına karışıp toprak olunca
Çiçek olur mezarımı süslersin
Dağlar yeşil giyer bulutlar ağlar
Gökyüzünde dalgalanır seslerim" (Makal, 1993, s. 52).

Âşık Veysel bu dizeleri ile insanın topraktan geldiğini, yine toprağa döneceğini, aslının toprak olduğunu dile getirirken diğer taraftan da dağların, bulutların ağladığını söylemekte, sevdiği insandan önce öldüğünde "mezarımı süslersin" diye bir bakıma vasiyet etmektedir.

"Dalgın dalgın seyreyledim âlemi
İrenkler ne çiçekler ne koku ne
Bir arama yaptın kendi kafamı
Görünen ne gösteren ne görgü ne" (Oğuzcan, 1995, s. 34).

İnsanın bir gören gözü bir de gözünü kapadıktan sonra hayalinde canlandırarak gördükleri vardır. Veysel de gönül gözü ile âlemi seyredirken gördüklerinin ötesinde yaratılan bir âlem olduğunu Allah'tan geldik yine Allah'a döneceğiz düşüncesini savunmaktadır.

"Gülü yetiştirir dikenli çalı
Arı her çiçekten yapıyor balı
Kişi sabır ile bulur kemali
Sabretmeyen maksudunu bulamaz" (Oğuzcan, 1995, s. 40).

Allah kâinatta yarattığı her canlı varlığı insanlığın hizmetine sunulmuştur. Âşık Veysel, dikenli çalıdan gülün açması, arının her çiçekten topladığı polenle bal yolculuğunu ve sabrın zorluklarıyla birlikte güzel sonuçlar doğuracağını vurgulamaktadır. Bu bağlamda, sabretmenin önemini ve sabrın olumlu sonuçlarına dair derin bir anlam ortaya koymaktadır.

“Dağlar çiçek açar Veysel dert açar
Derdine düştüğüm yâr benden kaçar
Gerçek âşık olan kendinden geçer
Derdini âleme yayar iniler” (Oğuzcan, 1995, s. 123).

Yeryüzüne gelen her canlının bir doğum sancısı vardır. Çiçekler de bir kış boyu baharı selamlamak için sancı çekerek açacakları günü bekliyorlarsa; Âşık Veysel de görme arzusu ile yanıp tutuştuğu kişinin kendisinden kaçmasından dolayı dert çiçeklerinin açması neticesinde hüzne büründüğünü dillendirmektedir. Bu dillendirmeyi daha sonra kendine zül sayarak gerçek âşıkların, dertlerinin yine kendilerine derman olduğuna göndermede bulunmaktadır.

“Mart ayında sarıçiğdem açılır
Nisan gelir çayır çimen seçilir
Mayıs sonu yaylalara göçülür
Güzellere eda verir o çağlar

Veysel'in derdini yazmışlar başta
Beni yakıp sen kızınma ataşta
Yanakta güllerin fiyatı kaçta
Satmaya getirmez yâr çiçekleri” (Oğuzcan, 1995, s. 132,133).

Çiğdem baharın ilk açan çiçekleri arasındadır. Âşık Veysel burada sarıçiğdemlerin açmasıyla birlikte baharı içinde duyarak dağların şenlendiğini mayıs ayında ise artık yavaş yavaş yaylaya çıkma zamanının geldiğini anlatmaktadır. Şiirin ikinci dördlüğünde ise dert ile dolup taşıdığı yetmezmiş gibi bir de yâr ateşiyle yanarak bir yandan yârinin yaktığı ateşle ısınmamasını diğer yandan da yârin yanağını güle benzeterek yüzüne bir kez gülümsemesini dilemektedir.

Âşık Veysel'in gönül dünyasında açan çiçekler insanı alıp doğaya götürür. Âşık Veysel her ne kadar çocukluğunda görmüş olduğu çiçekleri anlatmış olsa da bize bunu her baharda çiçeklerle haşır neşir olmuş bir insan gözüyle anlatır. Çiçek, sevgiyi hâl diliyle anlatmanın en doğal hâlidir. Bundan dolayı Âşık Veysel şiirlerinde açtırdığı çiçekleri bazen tasavvufî bir renge, kokuya büründürürken diğer taraftan da özlemi, hüznü, ayrılığı dolaylı olarak anlatmakta ustalığını ortaya koyar. Onun türkülerinde toplum kendini bulmuş, onunla tabiatı sevmiştir. Âşık Veysel beraberlik, kardeşlik içinde yaşanılması gerekli bir dünya için bir bakıma toplumun duygularına tercüman olmuştur.

Sonuç

Âşık Veysel, *İki kapılı handa* başlayan ömür yolculuğunda topraktan gelip toprağa gideceği bilincinden hareket ederek bir yandan çilelerle mücadele edip diğer taraftan da içine doğru bir yolculuk yaptığının bilincindedir. Onun yıllardır dilden dile dolaşan, radyolarda ve diğer sosyal ağlar üzerinde can kulağı ile dinlenen türkülerini tarihin bütün devirlerinde acımızı, hüznümüzü, sevincimizi paylaşmamızda duygusal bir köprü olarak insanları birbirine bağlamıştır. Zaman içinde ilk defa kim tarafından söylendiği unutulmuş türkülerini, miri malı gibi nesilden nesile aktararak yaşamaya devam etmektedir.

Türkülerin ilk defa yakılıp/söylendiği günden bugüne, türkü ocağını tütüren binlerce âşık gelip geçmiştir yeryüzünden. Türküler yaşadıkça, o türküyü söyleyen her sanatçı, bir şekilde Âşık Veysel ile gönül akrabalığı içinde birbirlerine bağlandıklarını ve onun türkülerini dillendirmenin bir vefa borcu olduğunu unutmamalıdır. Her âşık ya da saz çalan sanatçının kulağında ister istemez Âşık Veysel'in

"Ben gidersem sazım sen kal dünyada / Gizli sırlarımı aşıkâr etme" dizeleri, bir türkü pınarı gibi kaynağından saz ile arasında bir dostluk bağı kurar. Âşık Veysel ile gelmiş geçmiş âşıklar karşılaştırıldığında, onlara nasip olmayan bu büyük ilgi ve teveccüh, Âşık Veysel'in tanıtılması açısından önemli olsa da, çok öne çıkarılmanın çabuk tüketileceği tehlikesine karşı, eserleri okundukça değerini kaybetmemiştir. Veysel'in halk müziğinde türküleriyle gelecek nesillere bir armağan olarak kalacağı söylenebilir. Bu düşünceden hareketle 2023 yılının "Âşık Veysel Yılı" olarak ilan edilmesi gerek ülkemizde gerekse yurt dışında Âşık Veysel'i biraz daha iyi anlamak için yapılan çalışmalara hız kazandırmıştır.

Çiçekler, doğada yaşayan her canlı için besin, ilaç, rengârenk görsel bir şölen ve aynı zamanda duygularla sunulmak istenen inceliğin, zarafetin göstergesi olarak bilinmektedir. İşyeri açılışlarında, düğünlerde, taziyelerde çiçek göndermek hem sevinci paylaşılarak çoğaltmak hem de üzüntüyü paylaşılarak azaltmak adına yapılan insani bir davranıştır. Âşık Veysel, tabiatın süsü olan bu güzel çiçeklerin fotoğraflarını yedi yaşına kadar gözleriyle çekmiş; gözünü kaybettikten sonra ise türkülerine resim olarak çizerek bizi çiçeklerin farklı dünyalarına davet etmiş ve ortak dil ile duyguların tercümanı olan türkülerle buluşturmuştur. Bundan dolayı da biz bugün bu dile rahatlıkla gönül dili diyebiliriz. Veysel'in türküleri, toplumun birçok kesimi tarafından ruhunu sakinleştirmiş olduğundan, onun ölümünden sonra da çeşitli sanatçılar tarafından seslendirilerek, ulusal ve uluslararası alanda tanınan bir âşık olmasına vesile olmuştur.

Hem iki gözü âmâ olup hem de tabiatı bu kadar güzel tasvir eden, insanla toprağın ne denli birbirleriyle dost olduğunu dile getiren benzeri bir âşık çıkmamıştır. Âşık Veysel'in türküleri sadece doğduğu topraklarda kalmayıp bütün Türk dünyasına yayılmış hatta farklı milletlerin sanatçıları tarafından da seslendirilerek ölümsüz eserler arasında yer almıştır. Âşık Veysel, türkülerinde aşk, ölüm, tabiat, gurbet, hasret, insan sevgisi, birlik beraberlik gibi insanlığın ortak değerleri olarak kabul edilen kavramlar üzerinde yoğunlaştığından toplumun bütün kesimleri tarafından sevilen sayılan bir âşık olmuştur. Davası kendi diliyle *insanlık davası* olunca hayatı boyunca bu ilkeli duruşundan taviz vermemiş, insanlığa hizmet etmek için çalışmış, gönül gözü ile gördüklerini türkülerine nakış nakış işlemesini bilmiştir. Âşık Veysel'in gönül gözünde açan çiçekler aynı zamanda duygunun, inceliğin zarafetin simgesi olarak kullanmıştır.

Âşık Veysel, insan gönlünü kazanmanın ve kırmanın ne denli zor ya da ne kadar kolay olabileceğine dair güçlü bir farkındalığa sahip bir âşık olmuştur. Bu bilinç, onun hayatına, şiirlerine ve türkülerine derinlik ve anlam katmıştır. Yunus Emre'nin tabiatla kurduğu dili nasıl ki sade ve içten bir Türkçeye ifade ettiğini biliyorsak, Âşık Veysel de aynı dili, adeta "ana sütü" kadar doğal ve saf bir Türkçeye kullanmıştır. Baharın müjdecisi olan karçiçeğiyle tabiatın uyanışını selamlamış; sarı ve mor çiğdemlerle, nevruzlarla, menekşelerle, sümbüllerle ve lalelerle gönül bağı kurarak bu çiçeklerle sembolik bir dil aracılığıyla konuşmuştur. Veysel, bir türküsünde baharın en zarif çiçeklerini yalnızca bir araya getirmekle kalmaz, onları insanla özdeşleştirerek bahar mevsimiyle birlikte ruhsal bir yeniden doğuşu da dile getirir.

Âşık Veysel'in *Çiğdem Der ki* türküsündeki çiğdem; ela gözlü, al renkli, bir genç kızın elinden bir delikanlıya sunulduğunda "belalı" olarak nitelendirilen anlam yüklü bir çiçektir. Türküsünde geçen lale ise sıradan park ve bahçeleri süsleyen bir çiçekten ziyade, yalnızca belirli bölgelerde yetişen endemik bir tür olan ve halk arasında "ağlayan gelin" olarak da bilinen ters laleyi simgeler. Bu lale, ayrılık ve özlem gibi duyguların metaforu olarak işlenmiş, boynu bükük görünümüyle bu anlam derinleştirilmiştir. Nevruz ise, kayalıklarda gizlenen, nazlı, mavi elbiseli, gök gözlü bir genç kıza benzetilmiştir. Sümbül, uzun sapı ve salkım yapraklarıyla adeta bir genç kızın boynuna dizilecek inci tanesi gibi betimlenmiştir. Âşık Veysel, bu türküsünün nakarat kısmında çiçekler arasında kıskançlık doğmasın diye "benden ala çiçek var mı?" diyerek doğaya gönül diliyle seslenir. Bu söylemiyle, baharın sunduğu bu görsel ve duygusal şölenin, dünyanın sonuna dek süreceği bilincini dinleyicisine aktaran derinlikli bir âşık kimliği sergilemektedir.

Kaynakça

- AVCI, Y. Y. (2024). Âşık Veysel'in şiirlerinde çiçek kavramı. *TAM Akademi Dergisi*, 3(3), 1-22.
- Bakiler, Y. B. (1989). *Âşık Veysel*. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Boratav, P. N. (1969). *Âşık edebiyatı, 100 Soruda Türk halk edebiyatı*. (1. Baskı). Gerçek Yay.
- Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal*, 9 (2), 27-40.
- Bakırcı, N. (2024). Âşık Veysel'in şiirlerinde gönül mazmunu. *TÜRKÜ Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, (12), 37.
- Cereyan, S. (2023). Âşık Veysel'in "çiğdem der ki" şiirinde çiçekler: çiğdem, lâle, sümbül ve nevrüz. *Hikmet Akademik Edebiyat Dergisi Âşık Veysel Hatırasına Gelenek ve Edebiyat Özel Sayısı*,(9), 21.
- Çeribaş, M. (2011). Âşık Veysel'in duygu ve düşünce dünyasında toprak. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim*, (134), 70-72.
- Demirel, M. Batmaz, O. (2024). Âşık Veysel'in şiirlerinin hayat bilgisi dersi öğretim programına yansımaları. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, (13), 4.
- Elçi, C. A. (2009). Yetiştirdiği ortam ve yetiştiren unsurlar ışığında müzik yönü ile Âşık Veysel. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi*, (51), s.189-209.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Karataş, T. (2002). Âşık Veysel'in şiirini besleyen üç önemli unsur: çileli hayatı, gelenek ve yerlilik, *Türk Dili*, (609), 688-695.
- Kaya, D. (2011). *Âşık Veysel*. Akçağ Yayınları.
- Köprülü, O. F. (1974). *Türk klâsikleri Yunus Emre'den Âşık Veysel'e*. Döşar Yayınları.
- Kutluhan, T. (2023). Âşık Veysel'in uluslaşma sürecine katkısını etnopedagojik ve etnoandragojik açıdan değerlendirmek. *Uluslararası Etnopedagoji Dergisi*, 3 (1).
- Makal, T. K. (1993). *Âşık Veysel, hayatı sanatı şiirleri*. Toker Yayınları.
- Oğuzcan, Ü.Y. (1995). (Haz). *Âşık Veysel dostlar beni hatırlasın*. (10. Baskı) Özgür Yayınları.
- Şakalar, A. ve Gürel, S. (2023). Âşık Veysel türkülerindeki sözlerin ses eğitimi bağlamında müzikal ifade odaklı analizi. *Türk Müziği*, 3(4), 485-497.
- Tecer, A.K. (1944). *Âşık Veysel, deyişler*. Ülkü Yayınları.
- Turan, M., Gülağ, Ö ve Yılmaz O. (1999). *Dostlar seni unutmadı Veysel*. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Yakıcı, A. (2023). Âşık Veysel'in yetişmesinde etkili olan eğitim ortamı: Dil Tarih Coğrafya Fakültesi ve Ahmet Kutsi Tecer. İ. Çetin ve H. Çeltik (Ed.) *Cumhuriyetimizin 100. Yılı Anısına Âşık Veysel ve Türk Dünyası Halk Şairliği Ulusal Sempozyumu Bildiri Kitabı* (s.37-45) içinde. Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları.
- Türkü Dostları, <https://www.turkudostlari.net/sor.asp?a=201> (Erişim: 09.05.2025).

Çıkar Çatışması ve Finansal Destek: Yazar çıkar çatışması olmadığını ve finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Etik Beyanı: Yayımlanan makalede araştırma ve yayın etiğine riayet edilmiş; COPE (Committee on Publication Ethics)'nin editör ve yazarlar için yayımlanmış olduğu uluslararası standartlar dikkate alınmıştır.